

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NR 38/I

Klasa	pierwsza
Temat dnia	<i>Jak zimują zwierzęta?</i>
Obszary edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> - edukacja polonistyczna - edukacja przyrodnicza - edukacja matematyczna
Cele zajęć	<p>Ogólne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie wiedzy przyrodniczej, - rozwijanie zmysłu obserwacyjnego i umiejętności wyciągania wniosków na podstawie obserwacji. <p>Operacyjne:</p> <p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy zwierząt mieszkających w najbliższej okolicy, - klasyfikuje nazwy zwierząt według wymyślonych przez siebie kryteriów, - wymienia zagrożenia czyhające na zwierzęta związane z zimą, - rozpoznaje wybrane zwierzęta mieszkające w Polsce na podstawie ich ilustracji, - zna sposoby radzenia sobie wybranych zwierząt w warunkach zimowych, - wie, jaki sposób człowiek może pomóc zwierzętom przetrwać zimę, - rozwiązuje zadania z treścią, wykorzystując odejmowanie i dodawanie w zakresie 20, - rozwiązuje zagadki przyrodnicze, - prowadzi systematyczną obserwację ptaków, - wciela się w role zwierząt, oddając ruchem i gestem ich charakterystyczne sposoby spędzania zimy.
Metody pracy	Podające (opis, pogadanka), aktywizujące (trening twórczości), praktyczne (ćwiczenia przedmiotowe)
Forma pracy	zbiorowa, indywidualna
Środki dydaktyczne	papier pakowny (po 1 egz. dla grupy), mazaki, ZAŁĄCZNIK NR 1
Czas trwania	4 godz.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

FAZA WSTĘPNA

Jakie zwierzęta mieszkają wokół nas?

Uczniowie siedzą w kręgu i wymieniają nazwy zwierząt mieszkających w najbliższej okolicy.

Nauczyciel zapisuje wymienione nazwy na tablicy. Uczniowie próbują posegregować nazwy, tworząc zbiory według własnego pomysłu (np. domowe i dzikie, ptaki i ssaki, małe i duże, przyjazne i nieprzyjazne człowiekowi).

FAZA WŁAŚCIWA:

1. Sroga zima

Ćwiczenie wieloetapowe.

I etap. Uczniowie pracują w zespołach czteroosobowych. Ich zadaniem jest przedstawienie za pomocą symboli (na papierze pakownym) trudności, z jakimi muszą zmierzyć się zwierzęta podczas zimy (np. niska temperatura, brak pożywiania, brak wody).

II etap. Uczniowie prezentują na forum efekty swojej pracy, a następnie za pomocą symboli przedstawiają sposoby radzenia sobie zwierząt z tymi trudnościami (np. odloty ptaków, zapadanie w sen zimowy, robienie zapasów, itp.).

Nauczyciel czyta tekst, pokazując ilustracje omawianych zwierząt na tablicy interaktywnej.

Co zwierzęta robią zimą?

Opracowano na podstawie portalu: www.ekologia.pl.

Niektóre zwierzęta przygotowują się do zimy, robiąc zapasy. Tak robi sówka, która jesienią w różnych miejscach gromadzi żółędzie, owoce buka i orzechy laskowe. Przy okazji ptak ten przyczynia się do rozsiewania niektórych drzew. Zapasy na zimę gromadzi też wiewiórka, zbierając nasiona, orzechy i grzyby w swojej dziupli, która również dobrze chroni ją od chłodu. Korzysta z zapasów, a w czasie cieplejszych dni wyrusza na zewnątrz w poszukiwaniu pąków drzew czy owoców. Jedynie w okresie dużych mrozów zapada w kilkudniowe drzemki. Kret natomiast przygotowuje pod ziemią specjalną spiżarnię, a w niej zapas żywych dżdżownic.

Inne zwierzęta, zamiast gromadzić żywność, zmieniają dietę na pokarm, który zimą jest łatwiej dostępny. Dziecioty latem żywią się głównie różnymi owadami, natomiast zimą zmieniają pokarm na nasiona drzew i krzewów. Podobnie postępują ptaki zimujące u nas, na przykład jemioluski. Chociaż latem odżywiają się owadami, w Polsce preferują owoce jemioli.

Niektóre zwierzęta drapieżne ograniczają swoją aktywność i zmieniają tryb życia. Kuna w zimie jest aktywna zaledwie kilka godzin, w ciągu których poluje, resztę doby przeznaczając na sen w zacisznym schronieniu. Niektóre zwierzęta (zwłaszcza ptaki) ściągają do miast, gdzie zimą łatwiej o pokarm w postaci różnych odpadków czy też dokarmiania przez ludzi.

Niskie temperatury panujące zimą wymuszają na zwierzętach specjalne przygotowania, tak by utrzymać temperaturę ciała, a jednocześnie ograniczyć straty ciepła. Dlatego też wiele z nich przed nadejściem zimy zaczyna intensywnie żerować, gromadząc pod skórą spory zapas tłuszczu. U ssaków istotna jest wymiana futra z letniego na zimowe, które jest znacznie gęściejsze, o dłuższych włosach. Ptaki radzą sobie inaczej: stroszą pióra, dzięki czemu jest między nimi więcej powietrza – jest to zatem lekka, a przy tym dobra warstwa ochronna przed zimnem. Nic dziwnego, że zimą niektóre ptaki siedzące bez ruchu na gałęzi wydają nam się większe niż są w rzeczywistości. Dobrą warstwą izolacyjną jest też gruba pokrywa śnieżna zalegająca na polach i w lasach. Pod nią nieustannie poszukują pokarmu drobne gryzonie, np. nornice. Biały puch chroni te małe zwierzęta nie tylko przed mrozem, ale także przed czujnym wzrokiem drapieżników.

Ssaki takie jak borsuk, czy też niedźwiedź zapadają w sen zimowy. To dość płytki sen, połączony z obniżeniem temperatury ciała, np. u niedźwiedzia brunatnego temperatura obniża się z 38°C do niespełna 32°C. Sptyczeniu ulega oddech, zmniejsza się jego częstotliwość i spada liczba uderzeń serca. Zwierzęta takie czasami budzą się, by zaspokoić pragnienie, a okresowo mogą nawet żerować i powrócić do w miarę normalnej aktywności.

KOMENTARZ:

Ze względu na objętość tekstu i ograniczone możliwości percepcyjne uczniów młodszych należy go przeczytać dwukrotnie.

Pytania kontrolne do tekstu:

- W jaki sposób przygotowuje się do zimy sówka?
- Co gromadzi w swojej szpiarni kret?
- Dlaczego ptaki wydają się zimą większe?
- Dlaczego niektóre ptaki spędzają zimę w mieście?
- Czy śnieg może pomagać zwierzętom w przetrwaniu zimy? W jaki sposób?
- Czy borsuk zapada w sen zimowy?

III etap. Uczniowie omawiają wspólnie sposoby radzenia sobie zwierząt ze srogą zimą, a następnie losują nazwy zwierząt (załącznik nr 1) i opisują, w jaki sposób dane zwierzę przygotowuje się do zimy lub spędza zimę.

KOMENTARZ:

Warto zapytać uczniów, czy znają jakieś ptaki, które przylatują do Polski na zimę, np. jemiołuszka, gil, śnieguła.

2. W jaki sposób ludzie mogą pomóc zwierzętom przetrwać zimę?

Uczniowie dobierają się w pary. Jedna osoba z pary losuje nazwę zwierzęcia i wciela się w nie, zaś druga osoba opisuje, w jaki sposób mogłaby jej pomóc przetrwać zimę.

Propozycje nazw zwierząt: wróbel, sarna, gil, wiewiórka, jeleń, dzik, sójka, jeź.

Dialog między uczniami można wzbogacić o aspekt emocjonalny, np.:

Uczeń A (wróbel): *Jestem bardzo głodny i nie mogę od dwóch dni znaleźć niczego do jedzenia. Czy pomożesz mi?*

Uczeń B (człowiek): *Oczywiście, biedny, wygłodniały wróbelku. Zaraz wysypię ci ziarenka i głód minie.*

KOMENTARZ:

Można wykorzystać zajęcia do grupowego przygotowania karmnika dla ptaków.

3. Zagadki matematyczne

I. Wiewiórka zgromadziła w swojej dziupli 20 orzechów laskowych. Codziennie zjada jednego orzecha. Ile orzechów zostało jej w dziupli po tygodniu, a ile po dwóch tygodniach? Wykonaj rysunek i rozwiąż zagadkę.

II. Kret zjada codziennie 2 dżdżownice. Ile zjada kret dżdżownic w ciągu 5 dni, a ile w ciągu 10 dni? Wykonaj rysunek i rozwiąż zagadkę.

III*. Jemiołuska uwielbia jeść owoce jemioli. Na drzewie pozostało 19 owoców jemioli. Jak myślisz dla ilu jemiołuszek wystarczy tych owoców, jeśli każdy z ptaków zjada po 4 owoce jemioli dziennie? Wykonaj rysunek i rozwiąż zagadkę.

---

* zadanie dla uczniów zdolnych

4. Zagadki przyrodnicze

Nauczyciel odczytuje zagadki dotyczące zwierząt i ich charakterystycznych zachowań podczas zimy. Zagadki pochodzą ze scenariusza „Zwierzęta, które zapadają w sen zimowy” zamieszczonego na portalu SCHOLARIS.

Gdy chłód mu dokucza nieznośnie,
W stos liści na zimę się kryje,
lecz gdy mu zapachnie przedwiośnie,
wysuwa kolce i ryjek. (jeź)

Nie boi się głodu nawet w ciężkie czasy.
Ma zawsze w swej dziupli orzechów zapasy.
A gdy przyjdą mrozy, śpi zadowolona
pod ciepłą pierzynką z własnego ogona. (wiewiórka)

W cieplej norze czyli w gawrze,
smacznie w zimie spał, a jakże.

Zbudził się i poczuł głód.
– Ach, żeby tak był tu miód! (niedźwiedź)

Nie chodzą, lecz skaczą,
Nad stawem mieszkają.
Gdy wieczór zapadnie
na głosy śpiewają. (żaby)

O zmroku opuszcza strychy,
okrąża zarośla, gąszcze.
Łowi sprawny, zwrotny, cichy,
komary, ćmy, chrabąszcze. (nietoperz)

Jest to żarłok i śpioch wspaniały.
Je trzy miesiące, śpi trzy kwartały.
Górale mówią, że to artysta,
Nikt tak ze strachu
– jak on – nie śwista. (świstak)

KOMENTARZ:

Należy zachęcić uczniów zdolnych do samodzielnego przygotowania zagadek przyrodniczych podczas zajęć lub w ramach pracy domowej.

FAZA KOŃCOWA

Uczniowie pokazują ruchem i gestem charakterystyczne zachowania zwierząt podczas zimy według komend nauczyciela:

- *Jesteście wiewiórkami*
- *Jesteście jeżami*
- *Jesteście niedźwiedziami brunatnymi*
- *Jesteście sarnami.*

PRACA DOMOWA

Prowadzenie codziennej obserwacji ptaków w oparciu o pytania:

- Jakie ptaki występują w moim otoczeniu?
- Czym odżywiają się?
- Jak zachowują się? Czy występują w grupach, czy pojedynczo?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SGWG
stowarzyszenie aktywnego
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SGWG
stowarzyszenie aktywnego
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

ZAŁĄCZNIK NR 1

niedźwiedź brunatny	borsuk	gil
wiewiórka	zając	jemiołuszka
dzik	wilk	jeż
sarna	nietoperz	kret
słownik	dzika gęś	lis
wróbel	bocian	świstak

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego